

ENERGY EFFICIENCY WATCH

Energiatõhususe poliitika Euroopas

Riiklike energiatõhususe tegevusplaanide
ja poliitikate analüüs ELi liikmesriikides 2014

Riigi raport

Eesti

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

Olulised punktid ja soovitused

Antud raport on üks 28-st riigiraportist, mis avaldati 2015. a energiatõhususe jälgimise projekti raames "Energy Efficiency Watch" (EEW). See käsitleb

- 1) poliitika muutusi, mida ELi liikmesriigid on rakendanud alates 2011. aastast, ning nende Riiklikel energiatõhususe tegevuskavadel põhinevaid plaane, mis avaldati 2014. aastal, ja muudel ametlikel dokumentidel, samuti
- 2) tagasisidet, mis on saadud kvantitatiivsest uuringust ja intervjuudest ekspertidega, mis käsitlesid poliitika juurutamise tegelikku efektiivsust (vt lähemalt: www.energy-efficiency-watch.org).

Nende tulemuste põhjal pakub raport välja ka soovitusi, kuidas Eesti erinevate sektorite ja üldised energiatõhususe poliitikat edaspidi täiustada.

Tulemuste ülevaade

Eestis on kõik sektorid rakendanud energiatõhususele suunatud poliitikapakette; seega on energiatõhusus paranenud kõikides sektorites. Eesti eksperdid nõustuvad, et avalik sektor, elamusektor (keskendudes ehitistele), tööstussektor ja transpordisektor on teinud vaid mõningaid edusamme.

Pidades silmas Energiatõhususe direktiivi on Eesti otsustanud sisse viia uue energiatõhususkohustuste süsteemi, kombineerides seda alternatiivsete meetmetega. Sellegipoolest on praegu olemas üksnes kohustuste süsteemi juurutamise kavad. Alternatiivsed poliitikad põhinevad energia- ja CO₂-maksudel ning erinevate sektorite rahastusskeemidel.

Energiatõhususe täiustamise prioriteetideks on hooned ja tööstus ning neid iseloomustab ulatuslikud meetmete pakett, mis sisaldab rahalisi stiimuleid, reguleerivaid meetmeid ja teavituskampaaniaid. Muudes sektorites jätkatakse valdavalt senist tegevuspoliitikat. On olemas mitmed kavandatud meetmed, kuid need pole veel ellu rakendatud. Lisaks on poliitikas teatud puudused, mis tuleb kõrvaldada vastavate meetmete abil. Näiteks pole seadmete poliitikapakett tasakaalustatud ning energiateenustega tegelevate ettevõtete turg ei toimi veel kuigi hästi. 53% Eestis intervjueritud ekspertidest mainis, et energiateenustega tegelevate ettevõtete turg ei ole selles osas edasi arenenud.

Sektorite areng

Poliitikate areng erinevates sektorites on järgmine:

- **Juhtimise raamistik** on koostatud Eesti riikliku reformikava 2020 ja Energiasektori riikliku arengukava kuni aastani 2020, alusel. Muud riiklikud strateegiad ja kavad kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks ehitussektoris jäeti kõrvale 2012. ja 2013. a. Lisaks ei ole enam Kliima- ja energiaagentuuri. Pidades silmas Energiatõhususe direktiivi 7. artiklit kavatakse Eestis sisse viia energiatõhususkohustuste süsteemi, kombineerides seda alternatiivsete meetmetega. Sellegipoolest on rakendatud energiateenuste turu edendamise programme. Eesti finantseerimisasutus KredEx toetab mitmeid energiatõhususe meetmeid.
- **Avalikus sektoris** on mõned omavalitsused koostanud säästva energia kavad ja valitsus kavatab muuta need kohustuslikuks kõikidele omavalitsustele. On olemas nõuded osta tooteid vastavalt energiatõhususe spetsifikatsioonidele (Riigihangete seadus). KredEx koostab suuniseid liginullenergiahoonete projekteerimiseks. Üldkasutatavate hoonete puhul on energiaauditid ja energiatõhususe sertifikaadid kohustuslikud.
- **Ehitussektorit** mõjutavad energiatõhususe nõuded ja energiatõhususe sertifikaadid, vastavalt Hoonete energiatõhususe direktiivile. Neid ELi meetmeid toetavad ulatuslikud sooduslaenude ja rahaliste stiimulite programmid. Tegu on käimasolevate meetmetega. Eesmärk on renoveerida 2,9 miljonit m² eluruume aastaks 2022. Viimastel aastatel on Eesti

sisse viinud kvalifikatsioonisüsteemi ehitusspetsialistidele ja energiaaudiitoritele ning toetab teavitus- ja haridusprogramme. Kõik Eesti eksperdid leiavad, et hoonete renoveerimine on teinud suuri edusamme.

- **Seadmete** energiatõhususe parandamiseks on peamiselt rakendatud ELi direktiive. Säästva energia nädal ja mõned muud teavituskampaaniad annavad tarbijatele infot energiatõhusate toodete kohta. Seadmete poliitikapaketti pole 2011. aastat täiendatud.
- **Tööstuse ja kolmanda sektori** poliitika on küllaltki hästi tasakaalustatud. Vabatahtlikud kokkulepped on olnud kasutusel alates 1999. aastast ning teavituskampaaniad pakuvad ettevõtetele materjali energia säästmise kohta. Koos kolmanda riikliku energiatõhususe tegevuskavaga rakendati rahaliste stiimulite programm, toetamaks uuenduslikke lahendusi. Uurimis- ja arendustegevus tööstussektoris on ulatuslik, kuid pole viimastel aastatel muutunud ega täiustunud.
- Enamik meetmeid **transpordi sektoris** on vaid kavandatud. Transpordikava pikendati perioodile 2014-2020. Kõik ülejäänud programmid jätkuvad, nagu energiasäästukriteeriumid riigihangetes, kohustuslikud kiiruspiirangud ja kohustuslik tehniline ülevaatus. Roheline investeerimisskeem toetab energiatõhusaid busse ja tramme. Samuti on käimas info- ja nõustamisprogrammid.

Soovitused

Poliitikapaketi edasised täiustused võiksid olla järgmised:

- Mitmed eesmärgid olid seatud perioodiks kuni 2013. a, kuid nende eesmärkide edasist tugevdamist või jätkamist pole kavandatud. Käimas on ainult arengukava ja reformiprogrammid. Energiatõhususkohustuse süsteem on kavandatud, kuid puuduvad konkreetsete elluviimise plaanid. Seda tuleks teha esimese sammuna. Lisaks on suletud Kliima- ja energiaagentuur. Rajada tuleks uus riiklik energiaagentuur, et struktureerida ja organiseerida energiatõhususe protsesse. Energiatõhususe fondid peaksid paremini toetama energiameetmeid ja nõudeid (näiteks ehitusnõuete täitmiseks). Energiateenuste turg pole Eestis endiselt kuigi arenenud. Kokkuvõttes on **juhtimisraamistikus** veel ruumi täiustamiseks.
- **Avalikus sektoris** on kavas muuta energia tegevuskavad omavalitsustele kohustuslikuks. See tuleks ellu viia. Riigihangete protsessi iseloomustavad energiatõhususe suunised ja nõuded. Neid nõudeid võiks muuta rangemaks. Lisaks on hetkel ainult plaanid nullenergiahoonete ehitamiseks.
- **Ehitussektoris** on rakendatud mõningaid rahaliste stiimulite skeeme ja läbi viidud teavituskampaaniaid. Ometi vajab suur osa ühepereelamuid renoveerimist, kuid nad ei kvalifitseeru toetuse saamiseks. Lisaks võiks mõningaid programme kiirendada. Peale selle tuleks täiustada spetsialistide harimist ja koolitamist.
- **Seadmete sektori** poliitikapakett pole kuigi hästi tasakaalustatud. Puudu on majanduslikud stiimulid, vabatahtlik märgistamise süsteem, haridus- ja koolitusprogrammid ning suured teavituskampaaniad. Seadmete prioriteet näib Eestis olevat madal. Rakendatud on üksnes ELi nõudeid, nagu Ökodesaini direktiiv.
- **Transpordi sektoris** on areng aeglane, eriti planeerimise ja maksustamise osas (nt jala käimise ja rattaga sõitmise võimaluste soodustamine, CO₂ maksustamine). Kavandatud meetmed tuleks ellu viia. Olemasolevaid poliitikaid, nagu teavitusprogramme, tuleks edasi arendada. Valitsus pole sellele sektorile seni piisavalt tähelepanu pööranud.

Poliitika arengusuunad, vastavalt ametlikele dokumentidele

Järgmises tabelis on toodud 1) 2011. a Eestis rakendatud poliitika ja 2) poliitika muudatused pärast 2011. a Loetletud on dokumentide analüüsimisel leitud poliitika. Peamiselt võtab analüüs arvesse teist ja kolmandat riiklikku energiatõhususe tegevuskava ning Energiatõhususe direktiivi 4., 5. ja 7. punkti, et saada tähenduslikke tulemusi. ODYSSEE-MURE andmebaas on samuti olnud väärtuslik

infoallikas. Olenevalt ametlikes dokumentides toodud info kvaliteedist, on analüüsitud, kas poliitika on käimasolevad, kõrvalejätud/nõrgenenud või täiustatud. Polnud võimalik hinnata, kui hästi neid poliitikaid ellu rakendatakse ja milliseid tulemusi on saavutatud.

Muudatused poliitikas on tähistatud järgmiste sümbolite abil:

- ○ tähendab, et tegu on käimasoleva meetmega, ilma oluliste muudatusteta,
- ✓ tähistab uut poliitikat,
- ✗ tähistab kõrvalejätud poliitikat,
- ☒ tähistab käimasolevat poliitikat, mis on oluliselt nõrgenenud,
- ☑ tähistab käimasolevat poliitikat, mida on oluliselt täiustatud.

Üleüldine energiatõhususe juhtimisraamistik

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitika	Poliitika muutused pärast 2011. a
Pikaajalised EE eesmärgid ja strateegia	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti riiklik reformikava 2020 seab eesmärgi aastaks 2015 ja 2020 • Energiasektori riiklik arengukava kuni aastani 2020 kirjeldab energiasektori olukorda ja tulevikuperspektiive • Eesti eluasemekava 2008-2013 • Riiklik strateegiline raamistik 2007-2013 on ellu viidud 3 tegevuskava kaudu (inimressursside areng, elukeskkonna arendamine, majanduskeskkonna arendamine) • Energiatõhususe kava 2007-2013 koostati arengukava elluviimiseks (seab prioriteedid) • Riiklik kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamise programm (2003-2012) 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Reformiprogramm ja arenguplaan on käimasolevad • ✗ Muude kavade ja strateegiate tähtaeg on möödas • ○/✗ Eluasemekava on läbivaatamisel
Valitsusväliste organisatsioonide, turuosaliste ja riiklikust tasandist allapoole jäävate asutuste kaasamine	<ul style="list-style-type: none"> • Koostöö valitsuse ja ettevõtetega 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Koostöö jätkub
Energiaagentuurid ja kliimakaitse agentuurid	<ul style="list-style-type: none"> • Kliima- ja energiaagentuur • Loodud on Tartu piirkondlik energiaagentuur ja Tallinna energiaagentuur (KREA) • KredExi finantsteenused aitavad ettevõtetel suurendada energiatõhusust 	<ul style="list-style-type: none"> • ✗ Kliima- ja energiaagentuur on suletud • ○ KREA, Tallinna energiaagentuur ja KredEx tegutsevad jätkuvalt
EE fondid poliitikate ja meetmete üldiseks koordineerimiseks	<ul style="list-style-type: none"> • On kava luua riiklikud fondid 	<ul style="list-style-type: none"> • ✓ Eesti energifond
EE kohustuste kava poliitikate ja meetmete üldiseks koordineerimiseks	<ul style="list-style-type: none"> • Energiaettevõtete kohustused energia säästmise soodustamiseks lõpptarbimise tasandil: Keskkonnaministerium on vabatahtlikult sõlminud lepingud seitsme ettevõttega 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Eestil on plaanid viia sisse ulatuslik energiatõhususe kohustuse kava, kuid plaanib skeemi rakendada lisaks alternatiivsetele meetmetele (maksud ja rahastamiskava)

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Soodsad raamtingimused energiateenuste jaoks	<ul style="list-style-type: none"> Energiateenuste turg on piiratud. Avaliku- ja erasektori partnerlused sisalduvad energiateenuste nimekirjas 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Välja on arendatud professionaalse kvalifikatsiooni süsteem, et luua energiateenuseid pakkuvate spetsialistide võrgustik Eesti plaanib toetada energiaauditeid, et stimuleerida energiateenuste turgu (ettevalmistamisel)
Energia maksustamine ületab EL-i miinimumnõudeid	<ul style="list-style-type: none"> Viimastel aastatel on aktsiisimaksud suurenenud 	<ul style="list-style-type: none"> ○ käimasolev
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> Eesti energiatehnoloogia programm seab üles prioriteetidid energiasektoris ja pakub infot otsuselangetajatele Uuringuid on läbi viidud, et analüüsida eluasemesektorit (eriti hooneid) ja muid teemasid 	<ul style="list-style-type: none"> On alustatud uue energia tegevuskava ENMAK 2030+ koostamist alates 2012. a Puudub info energiatehnoloogia kava ja eluasemesektori analüüsimiseks teostatud uuringute kohta

Avalik sektor

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Avaliku sektori strateegia	<ul style="list-style-type: none"> Mõned kohalikud omavalitsused on koostanud säästva energia kavasid Piirkondlikud ja lokaalsed teabekeskused energiatõhususe teemal. Põhitegevused on energiahaldamine, teadlikkuse tõstmine, koostöö Avalik sektor teavitab pidevalt avalikkust tema rollist ja tegevustest (veebisaitide kaudu) Riiklikel ametiasutustel on kohustus rakendada ehitusjuhte Kohalike omavalitsuste ametnike teavitamine ehitiste energiatõhususe määrusest 	<ul style="list-style-type: none"> ☑ Energia tegevuskavad vähemalt omavalitsuste kaugküttesüsteemide jaoks on plaanis muuta kohustuslikuks ○ Teabekeskused ja veebisaitide kaudu informeerimine on käimasolevad tegevused ○ Kohustused riigiametnikele on käimasolevad ○ Kohalike omavalitsuste ametnike teavitamise määrust uuendati 2012. a ja on jõustunud 2013. aastast
Riigihanke	<ul style="list-style-type: none"> Nõuded osta tooteid toote energiatõhususe spetsifikatsiooni alusel erinevates tootekategooriates Juhtnõõrid energia säästmise kriteeriumide arvestamiseks Keskkonnaministeeriumi veebisait säästvate riigihangete teemal Koolituse pakkumine ja infomaterjali jagamine 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tegu on käimasolevate meetmetega. On sõlmitud keskne energiatulemuslikkuse leping riigihangete läbiviimiseks ✓ Riigihangete menetlemist reguleerib Riigihangete seadus. See sisaldab uusi meetmeid, võimaldamaks pakkumise kriteeriumina arvesse võtta pädevust ja kogemust lisaks hinnale ✓ KredEx organiseerib riigihangete protseduuri, et koostada juhtnõõrid liginullenergiahoonete projekteerimise, pakkumusmenetluse ja ehitamise jaoks, mida erasektor võib kasutada võimaliku aluskavana

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Üldkasutatavad hooned	<ul style="list-style-type: none"> • Riigivaraseadus: Energiaauditid on nõutavad üldkasutatavates hoonetes, muuhulgas kuluefektiivsuse soovituste sisseviimine • Keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste hoonete rekonstrueerimine. Riigi Kinnisvara AS organiseeris investeringud 540 üldkasutatava hoone rekonstrueerimiseks • Eesmärgid 2015. aastaks liginullenergiahoonete ehitamiseks • Teatud suurusega avaliku sektori hoonetel peab olema energiatõhususe sertifikaat 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Energiaauditid ja energiatõhususe sertifikaadid on endiselt kohustuslikud. Energiatõhususe sertifikaatide süsteem on täielikult rakendatud • ☐/X Eesmärgid hoonete jaoks on koostamisel • ☒ Rekonstruktsiooni programm on kõrvale jäetud
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud 	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud

Elamusektor – hooned

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Energiatõhususe miinimumstandardid	<ul style="list-style-type: none"> • Energiatõhususe nõuded uutele hoonetele ja suuremat renoveerimist läbivatele hoonetele 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Energiatõhususe miinimumstandardid on endiselt jõus ja muutuvad pidevalt rangemaks
Muud regulatsioonid	<ul style="list-style-type: none"> • Kohustuslik on anda nõu kuumaveeboilerite ja küttesüsteemide kohta • Boilerite ülevaatus 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Tegu on käimasolevate meetmetega.
Toetused, maksusoodustused	<ul style="list-style-type: none"> • Toetuskeem pakub investeerimistoetust 15-35% ulatuses projekti maksumusest kortermajade renoveerimisel. Toetuse määr tõuseb koos oletatava energiasäästuga • Maksusoodustus ehitiste renoveerimiseks • Toetused ehitusprojektide koostamise ja energiasäästliku renoveerimise järelevalve jaoks 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Toetuskeem on käimasolev meede. Uued KredExi renoveerimistoetused ulatuvad 15 kuni 40%, mis on otsene finantsiline toetus abikõlblike renoveerimiskulude kogusummast, kehtib enne 1990. a valminud kortermajadele. Eesmärk on saavutada renoveeritud hoonetes keskmiselt 45%-line energiasääst aastaks 2020. Eesmärk: renoveerida 2,9 miljonit m² eluruume aastaks 2022, KredExi skeem hõlmab 50% toetust energiaauditi, projekteerimise ja järelevalve jaoks • ☐ Maksusoodustused ja toetused ehitusprojektide ettevalmistamiseks on käimasolev, noortele mõeldud meede • ☒/X Toetuskeem väikestele elumajadele oli käimas aastatel 2012-2013, kuid on nüüd lõpetatud
Rahastamisvahendid	<ul style="list-style-type: none"> • Sooduslaenu (KredExi programm) on saadaval korterelamute renoveerimiseks alates 2009. a. Aastal 2009 ja 2010 anti umbes 16,4 miljoni euro ulatuses laenusid 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Sooduslaenu on käimasolev meede

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Energiatõhususe sertifikaadid	<ul style="list-style-type: none"> • Energiatõhususe sertifikaadid on nõutavad ehitise või selle osa müümisel või liisimisel • Teatud suurusega avaliku sektori hoonetel peab olema energiatõhususe sertifikaat 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Energiatõhususe sertifikaadid on endiselt kohustuslikud
Energia-alane nõustamine ja auditid	<ul style="list-style-type: none"> • Toetus energiaaudititele • Kohustuslik klientide nõustamine, kui nad soetavad kliimaseadmeid • Energiaauditi meetodi väljaarendamine • Oskusteabe pakkumine ja edasine koolitus energiaaudiitoritele 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Toetus ja kohustuslik nõustamine kliimaseadmete soetamisel on käimasolevad meetmed • ✗ Energiaauditi meetod on välja arendatud, oskusteabe pakkumine on lõpetatud • ✓ Energiaaudiitorite kvalifikatsiooni tagamise süsteemi käivitamine ja arendamine. Nõudmised kvalifikatsiooni taotlejatele isikutele • ✓ Haridus- ja teadusministeerium organiseerib ühtset ja struktureeritud professionaalse kvalifikatsiooni süsteemi
Infovahendid investoritele ja kasutajatele	<ul style="list-style-type: none"> • Teadlikkuse tõstmine ehitiste energiasäästlikkuse kohta hoone elanike seas • Organiseeritakse iga-aastaseid energianädalaid • Teavituskampaaniad eluhoonete energiasäästliku renoveerimise kohta (KredExi tegevus), eesmärgiga levitada tasuta korterelamute energiasäästlikkusega seotud infot 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Teadlikkuse tõstmise programmid, iga-aastased energianädalad ja teavituskampaaniad on käimasolevad meetmed • ✓ Elektrituruseadus paneb aluse elektrikulu mõõtmise ja elektriarvete nõuded. Mõõtmiseadmete tehnilised nõuded on sätestatud võrgueeskirjad • ✓ Infovahetuse platvorm on kasutusel mõõtmisandmete edastamiseks • ✓ Instruktsioonide ja/või määruste koostamine individuaalsete kulude arvutamiseks
Tutvustusprojektid	<ul style="list-style-type: none"> • Eesmärgid 2015. aastaks liginullenergiahoonete ehitamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • Puudub info muutuste või täiendavate meetmete kohta
Ehitusspetsialistide haridus või koolitus	<ul style="list-style-type: none"> • Tegevusplaani koostamine ja elluviimine ehitustöötajate koolitamiseks (oskuste parandamise projekt) 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Tegu on käimasoleva projektiga
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud 	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud

Elamusektor – seadmed

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Energiatõhususe miinimumstandardid	<ul style="list-style-type: none"> • Juurutatud on Ökodisaini direktiiv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puudub info muutuste või täiendavate meetmete kohta.
Majanduslikud stiimulid	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud 	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud
Energiamärgised	<ul style="list-style-type: none"> • ELi energiamärgis on kasutusel vastavalt ELi direktiivile 2010/30/EÜ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Puudub info muutuste või täiendavate meetmete kohta.

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Teabevahendid	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkondlikud ja lokaalsed teabekeskused energiatõhususe teemal (REC) ja teadlikkuse tõstmise kampaaniad 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Loodud on kolm piirkondlikku keskust. Teenusteks on teabepäevad, energiaanalüüs, säästva energia nädal • ☒ Instruktsioonide ja/või määruste koostamine individuaalsete kulude arvutamiseks
Haridus ja koolitus edasimüüjatele ja muudele tarneahela osalistele	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud 	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> • Igal aastal teostab valitsus majapidamiste energiatarbimise uuringuid 	<ul style="list-style-type: none"> • ☒ Uuringute läbiviimine on lõpetatud

Tööstus, kolmas sektor ja põllumajandus

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Energiatõhususe miinimumstandardid ning muud seadmete, tootmisprotsessi ja toodete standardid	<ul style="list-style-type: none"> • Juurutatud on Ökodisaini direktiiv. 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Puudub info muutuste või täiendavate meetmete kohta.
Energiasääst ja tegevuse eesmärgid üksikute ettevõtete puhul	<ul style="list-style-type: none"> • Vabatahtlikud kokkulepped on olnud jõus alates 1999. a, tegu on kokkuleppega avaliku halduse ja tööstuse vahel, mille kohaselt ettevõtte nõustub saavutama teatud keskkonnasäästlikkuse ja/või energiasäästu eesmärgi • Energia säästmise alase info ja materjalide koostamine ning levitamine energiaettevõtete jaoks • Piirkondlik ja lokaalne energiatõhususe teabekeskus. Põhitegevused on energiahaldus, koostöö erasektori ja avaliku sektori vahel ning teadlikkuse tõstmise kampaaniad 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Vabatahtlikud kokkulepped on käimasolevad. Sama kehtib infomaterjalide levitamise ja infokeskuste kohta.
Energiahaldamise süsteemid ja muud kohustused	<ul style="list-style-type: none"> • Koolituste väljatöötamine ja pakkumine energia säästmise teemal, et tõsta ettevõtete energiahalduse kompetentsi 	<ul style="list-style-type: none"> • Koolituste väljatöötamise kohta puudub info
Majanduslikud stiimulid investeerimiseks	<ul style="list-style-type: none"> • Läbivaadatud dokumentidest infot ei leitud 	<ul style="list-style-type: none"> • ☒ Ettevõtete energia- ja ressursitõhusus tagab suuremat energia ja ressursside säästmist tööstuses, rakendades uuenduslikke lahendusi. 30 ettevõtet saavad osa soodustustest aastaks 2018, 150 ettevõtet aastaks 2020 ja 300 ettevõtet aastaks 2022

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Finantsiline toetus energia-alaseks nõustamiseks ja auditite läbiviimiseks	<ul style="list-style-type: none"> Koolituste väljatöötamine ja pakkumine energiaaudiitoritele (kavas) Finantsiline toetus tööstusettevõtete energiaauditi läbiviimiseks (kavas) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Energiaaudiitorite koolituste väljatöötamine ja pakkumine on endiselt ettevalmistusfaasis ✓ Kõikidel energiaauditiga tegelevatel ettevõtetel peab olema kehtiv leping kvalifitseeritud energiaaudiitoriga ja nad peavad olema registreeritud Majandustegevuse registris. Energiaauditiga tegelevate ettevõtete nimekiri on saadaval internetis.
Energiamärgistus	<ul style="list-style-type: none"> ELi energiamärgis on kasutusel vastavalt ELi direktiivile 2010/30/EÜ. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Puudub info muutuste või täiendavate meetmete kohta.
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> Kompetentsikeskused ettevõtlussektori ja kõrgharidusasutuste vahelise koostööplatvormiga Toetus innovatsioonitöötajate kaasamiseks: Valitsus toetab uurimis- ja arendustegevuse spetsialistide palkamiseks 36 kuuks Innovatsioonitšekk: VKE-sid toetatakse spetsialistide palkamisel Tehnoloogiaalane toetus tööstusettevõtetele 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tegu on käimasolevate meetmetega.

Transpordi sektor

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Planeerimise vahendid	<ul style="list-style-type: none"> Transpordi arengukava (2006-2013), sisaldab: Tõhusam linnaplaneerimine, nt jalgrattateede ehitamine suuremates linnades, ühistranspordi arendamise prioriteet (kavas) Luu riiklik ühistranspordi planeerimise süsteem (kavas) Raudteevõrgustiku arendamine (kavas) Ühistranspordi veeremi uuendamine, kõik reisirongid vahetatakse välja (kavas) Elektritranspordi programm: laadimise infrastruktuuri ehitamine; toetuskeem elektriautode ostmiseks; elektriautod Sotsiaalministeeriumi töötajatele) 	<p>Transpordi arengukava (2014-2020)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ühistranspordi veeremi uuendamine (kavas) ○/X Elektritranspordi programm (2011-2012)

Poliitikapaketi element	2011. a juurutatud poliitikad	Poliitika muutused pärast 2011. a
Regulatiivsed vahendid	<ul style="list-style-type: none"> • Riigihangete seadus: energia säästmise kriteeriumid riigihangetes • Suuremate veokite kasutuselevõtt (kavandatud) • Standardsete energiatõhususe sertifikaatide väljaarendamine sõiduautodele (kavas) • Kohustuslik kiiruspiirang • Sõidukite kohustuslik regulaarne ülevaatus 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Riigihangete seadus • ☐ Suuremate veokite kasutuselevõtmine (ettepanek) • ☐ Standardsete energiatõhususe sertifikaatide väljaarendamine sõiduautodele (ettepanek) • ☐ Kohustuslik kiiruspiirang • ☐ Sõidukite kohustuslik regulaarne ülevaatus
Majanduslikud stiimulid	<ul style="list-style-type: none"> • Tasuta parkimine elektriautodele • Roheline investeerimisskeem ühistranspordi arendamiseks (ellu viidud): investeringut energiasäästlikesse ja keskkonnasõbralikesse bussidesse ja trammidesse 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Tasuta parkimine elektriautodele • ☐ Roheline investeerimisskeem
Info ja nõustamine	<ul style="list-style-type: none"> • Mittemotoriseeritud sõidukite kasutamist edendavad teavituskampaaniad (autovaba päev) • Energiamärgistuse standardid sõiduautodele (ELi meede) • Liiklusalane infosüsteem reiside planeerimiseks ühistranspordi abil (www.peatus.ee) • Mitmeliigilise transpordi arendamine (võrdle: Euroopa intelligentsed transpordisüsteemid (ITS)) (kavandatud) • Uus õppekava Tallinna Tehnikaülikoolis: integreeritud transpordihaldus • Keskkonnasäästliku sõidustiili kursused autokoolides 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Autovaba päev • ☐ Energiamärgistuse standardid sõiduautodele • ☐ Liiklusalane infosüsteem reiside planeerimiseks ühistranspordi abil (2006-2013) • ☐ Mitmeliigiliste transpordisüsteemide arendamine (ITS) • ☒ Uus õppekava: integreeritud transpordihaldus (ettepanek) • ☐ Info ja koolitus keskkonnasäästliku sõidu vallas: Keskkonnasäästliku sõidustiili kursused autokoolides
Uurimis- ja arendustegevuse toetus	<ul style="list-style-type: none"> • Riiklikud programmid, mis toetavad säästliku transpordi tehnoloogiate ülevaatamist ja uute tehnoloogiate arendamist (kavas) • Elektri-, vesiniku- ja hübriidtehnoloogia põhise transpordi juurutamine ja selle osakaalu suurendamine (kavas) 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Riiklikud programmid, mis toetavad säästliku transpordi tehnoloogiate ülevaatamist ja uute tehnoloogiate arendamist (ettepanek) • ☐ Elektri-, vesiniku- ja hübriidtehnoloogia põhise transpordi juurutamine ja selle osakaalu suurendamine (ettepanek)

Poliitika arengud vastavalt ekspertide uuringule

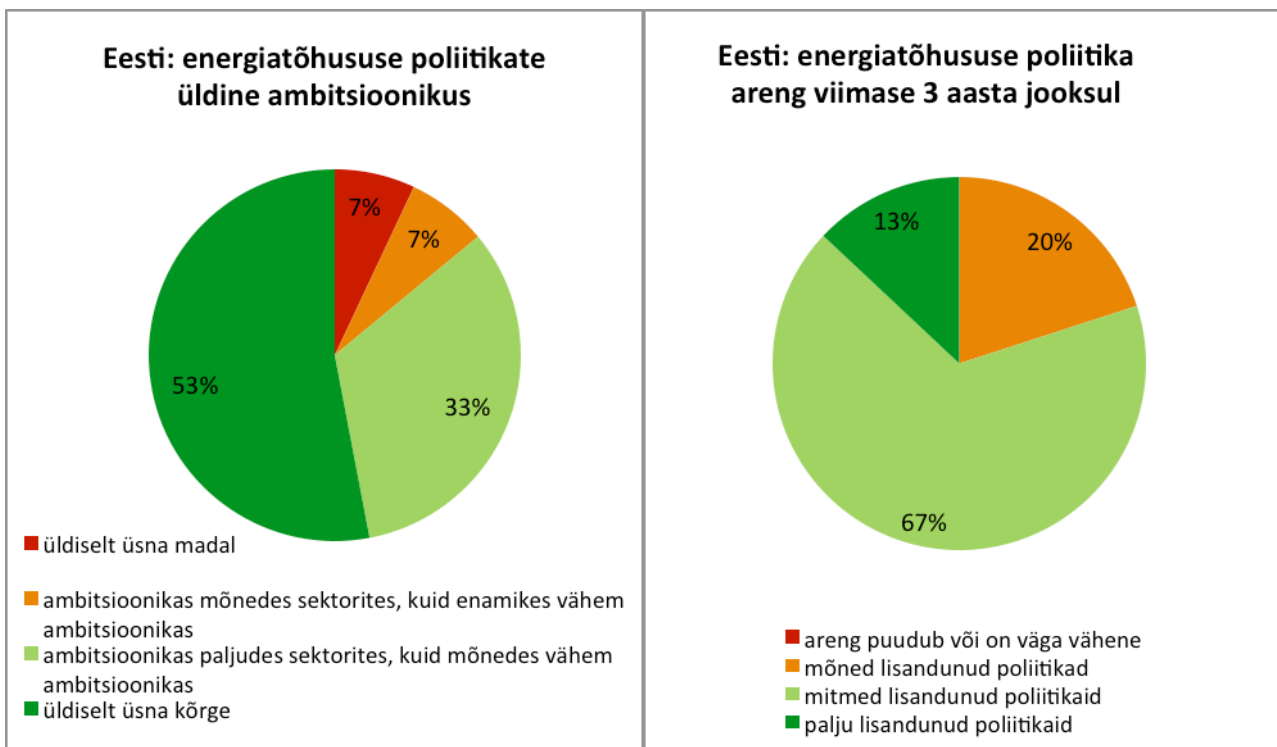
Et pakkuda täielikumat pilti toimunud arengust energiasäästu vallas, kasutatakse antud peatükis kvantitatiivsete uuringute ja kvalitatiivsete intervjuude käigus saadud infot. Igast EEW projekti raames hinnatud riigist intervjuueriti kolme eksperti suuliselt ning 15 riiklikku energiatõhususe eksperti osalesid Eesti kohta tehtud kvantitatiivses uuringus. Need eksperdid töötavad äri sektoris, ülikoolides/teadusasutustes, avalikus sektoris või energiaagentuurides. Kõik alltoodud tulemused põhinevad üksnes nende ekspertide poolt antud hinnangutel. See hõlmab ka riigi arenguindikaatoreid, mis aitab võrrelda erinevate riikide ja poliitikavaldkondade arenguid. Tulemused arvatati kvantitatiivse uuringu viie olulise küsimuse põhjal (vt küsimustikku lisast), nimelt

1. küsimus (energiatõhususe poliitikate eesmärk), 2. küsimus (viimase 3 aasta areng), 4. küsimus (iga-aastane säästmise eesmärk), 7. küsimus (liginullenergiahoonete eesmärk) ja 8. küsimus (edusammud peamistes energiapoliitika valdkondades). Vastused kaaluti (kõige positiivsem vastus andis 100, kõige vähem positiivne 0 punkti).

Eesti ekspertide arvates kuulub Eesti nende liikmesriikide hulka, kes on teinud suuri edusamme alates teisest riikliku energiatõhususe tegevuskavast (riigiarengu indikaator: 3 / 28). Arengu hinnang oli sarnane ka kolmel eelneval aastal (2102. a uuring: riigiarengu indikaator: 3 / 27).

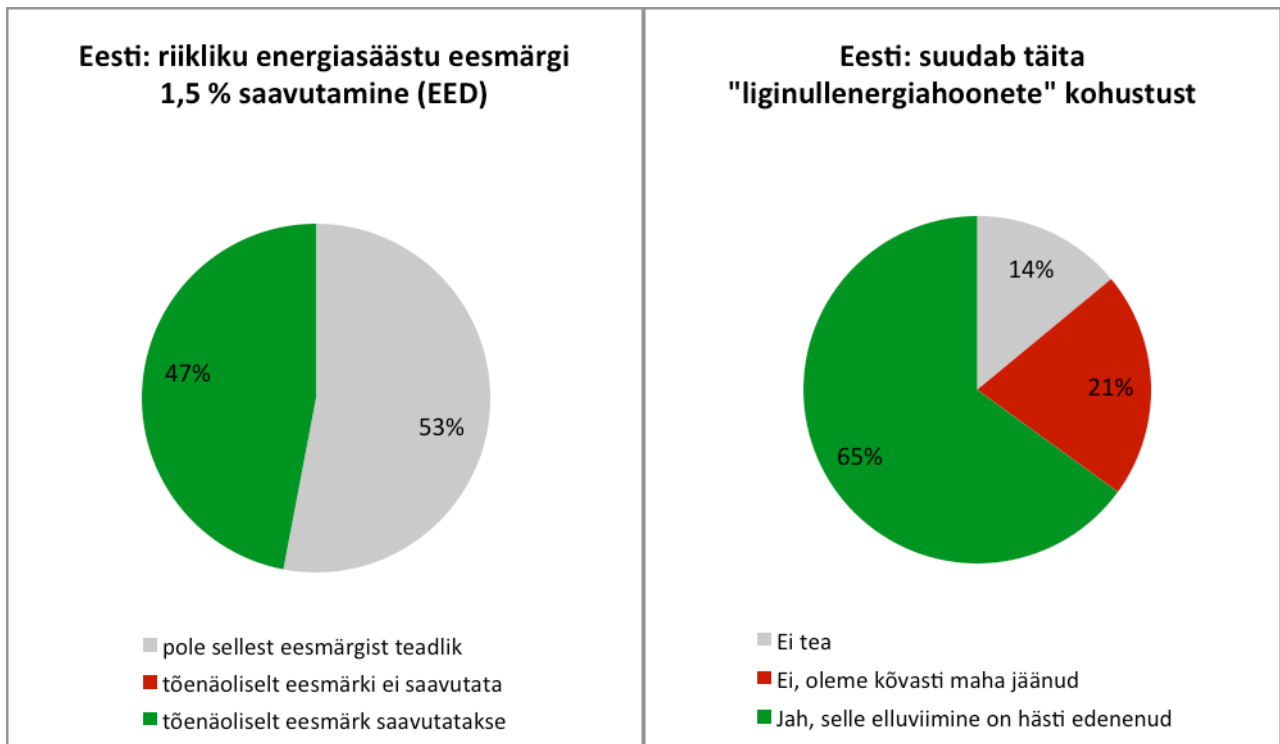
Ekspertid peavad energiatõhususe poliitika üldiseid eesmärke väga kõrgeks. 86% peavad seda vähem ambitsioonikaks sektorite osas – see on üks kõrgeimad hinnanguid ELis ja hinnang on tunduvalt tõusnud võrreldes eelmise uuringuga 2012. a. 80% märkis ära terve rea või mitmete täiendavate poliitikate juurutamist viimase 3 aasta jooksul (kõrgeim hinnang kõikide ELi riikide seas).

Positiivsete arengute seas märgiti ära, et erinevates sektorites on hakatud tegema investeeringud energiatõhususe parandamisse, sealhulgas ehitiste renoveerimise vallas. Lisaks on avalikus sektoris paranenud energiatõhususe majandusliku efektiivsuse mõistmine. Sellegipoolest on selge, et investeeringud peavad olema märksa suuremad.

Energiatõhususe direktiivi eesmärk (täiendav säästmise 1,5% ulatuses iga-aastasest energiamüügist lõpptarbijatele) pole Eesti ekspertide seas kuigi tuntud, ent need, kes on sellest teadlikud, arvavad, et selle saavutamine on tõenäoline. Uuringu ajal ei olnud erilisi plaane energiatõhususe kohustuse skeemi sisseviimiseks (Energiatõhususe direktiivi 7. artikkel).

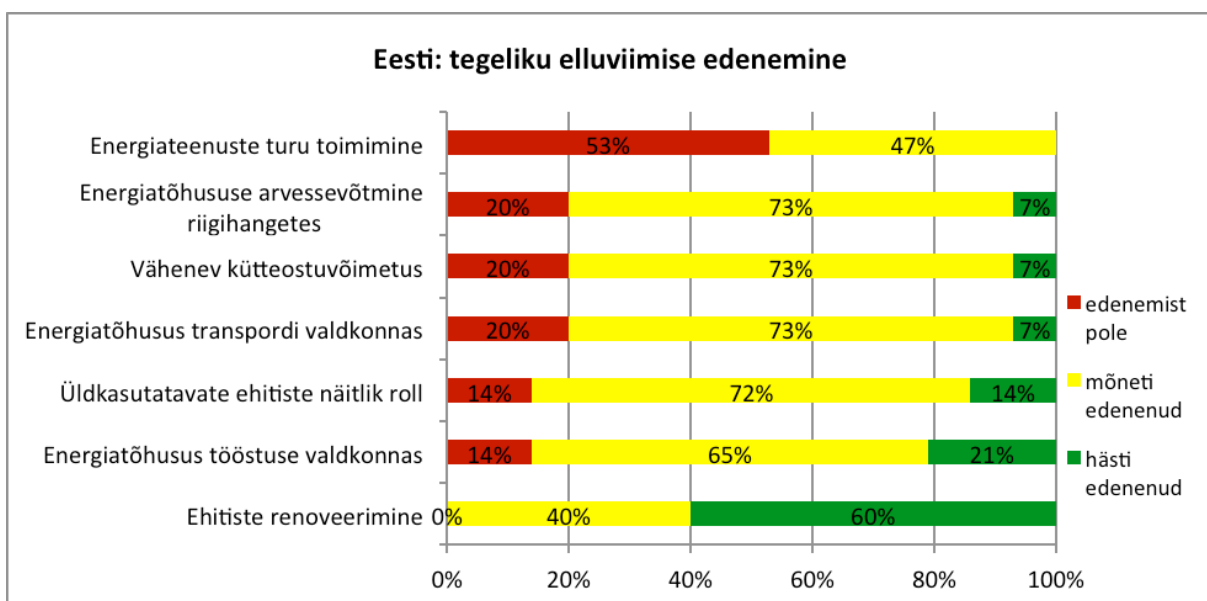
Kaks kolmandikku kõikidest intervjueritavatest arvavad, et Eesti suudab täita oma kohustust, et aastaks 2020 peavad kõik uued ehitised olema liginullenergiahooned (Hoone energiatõhususe direktiiv).

Renoveerimisfond on käivitanud positiivsed ja märkimisväärsed muutused eluaseme sektori turul (selles sektoris on Eestil kõrgeim arenguindikaator kõikidest ELi riikidest). Kuid ekspertide arvates tuleb renoveerimistoetuste määra siiski oluliselt tõsta, eriti ühepereelamute puhul.

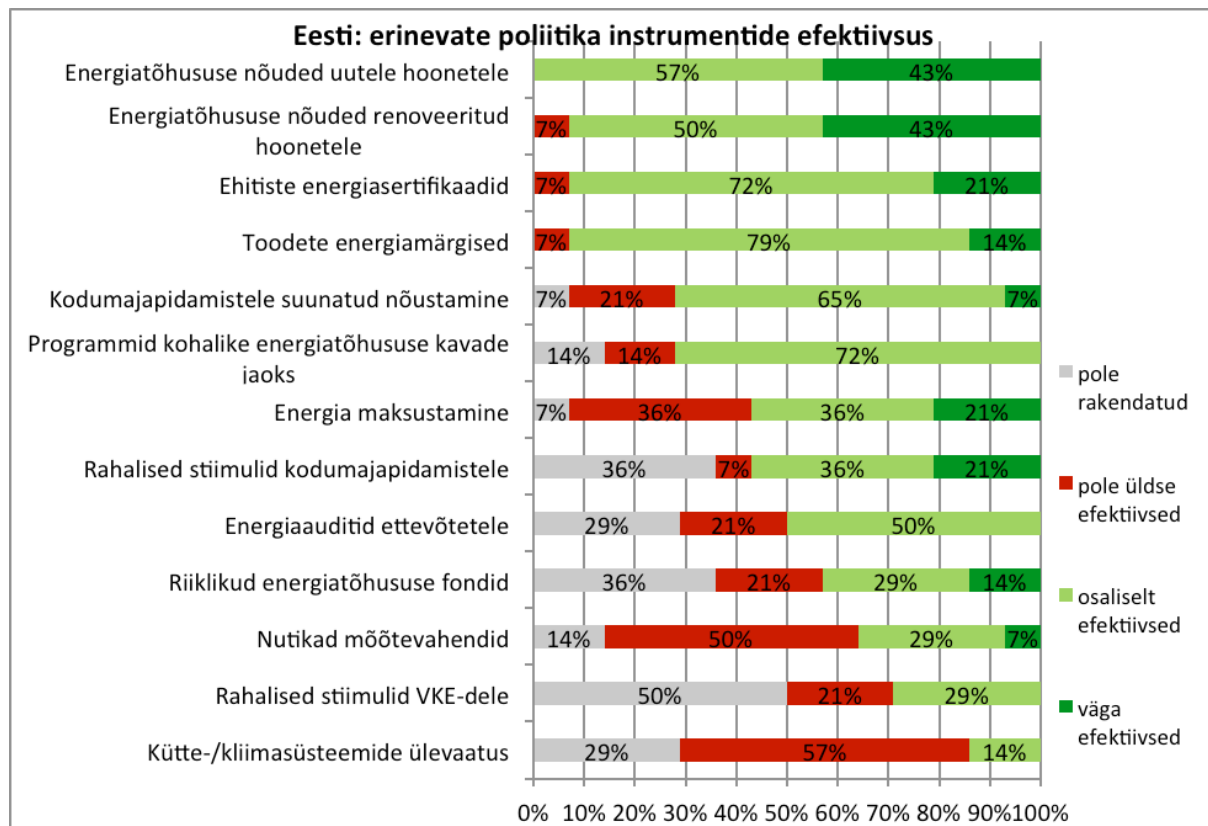
Eksperdid leiavad, et energiatõhususe teenuste turg ei toimi veel kuigi hästi. Nad kutsuvad appi energiateenustega tegelevaid ettevõtteid, et arendada välja ja viia ellu energiatõhususe projekte, näiteks informeerides või pakkudes võimalikke tagatiseid.

Transpordisektoris valitseb märkimisväärne vajadus muutuste järele, muuhulgas väiksema kütusekuluga autopargile ülemineku näol.

Spetsiifiliste energiatõhususe poliitika vahendeid, energiatõhususe nõudeid uutele ja renoveeritud hoonetele (100% küsitletutest ja 93% ekspertidest hindas vähemalt osaliselt efektiivseks - üks kõrgeimaid hinnanguid liikmesriikide seas), hoonete energiasertifikaati ja toodete energiamärgist (mõlemad 93 % arvates vähemalt osaliselt efektiivne) pidasid Eesti eksperdid kõige tõhusamaks.

Kõige madalama hinnangu, kui "täiesti mitteefektiivne" sai kütte-/kliimasüsteemide ülevaatus (57%) ja nutikas energiakulu mõõtmine (50%) - mõlemaid hinnati kõikides liikmesriikides madalate hinnetega.

Head tavad

Ekspertide arvates on Eesti teinud edusamme tööstuse ja ehituse sektorites. Siin on olemas mõned paljutõotavad meetmed. Aastal 2010 hakkas riigi omanduses finantsasutus KredEx väljastama toetusi, mis katsid 15-35% renoveerimise kogukulust. Toetuse saamiseks 15% ulatuses peab korterelamu saavutama vähemalt 20%-lise energiasäästu (maksimaalselt 2000 m² netopind) ja vähemalt 30% korterelamutes, mille suletud netopind ületab 2000 m². Renoveerimise järel peab korter vastama vähemalt E-energiamärgise nõuetele. 25% ulatuses toetuse saamiseks peab korter vastama juba nimetatud nõuetele. Lisaks tuleb rekonstrueerida küttesüsteem, soojustada fassaad, vahetada välja aknad ja soojustada katus. Toetuse saamiseks tuleb saavutada vähemalt 40%-line energiasääst (ja täita D-energiamärgise nõuded). 35% ulatuses toetuse saamiseks peab korter jällegi vastama eespool nimetatud nõuetele. Lisaks tuleb paigaldada soojatagastusega ventilatsioonisüsteem, saavutades vähemalt 50%-lise energiasäästu (C-märgis). Odyssee Mure andmebaas arvutab tulevaseks energiasäästuks ajaperioodil 2014-2020: 1051 GWh ehk 37836 PJ¹. Tööstussektoris kehtivad vabatahtlikud kokkulepped alates 1999. aastast. Ettevõtte allkirjastavad valitsusega lepingu, saavutamaks kindlaksmääratud energiasäästmise eesmärgi. Tavaliselt kohustub ettevõtte vähendama oma heitkoguseid, kasutama parimaid olemasolevaid tehnoloogiaid või juurutama energiahaldussüsteemi. Valitus pakub infot oma vastava tegevuse kohta ning kaasab ettevõtte vastavate seaduste väljatöötamise².

¹ Odyssee Mure (2014): EST 19: Korterelemute energiatõhusa renoveerimise toetus

² Odyssee Mure (2011): EST 3: Vabatahtlikud kokkulepped

Veel üks paljutöötav meetod tööstuse sektoris on programm Ettevõtete energia- ja ressursitõhusus. Eesmärk on soodustada ettevõtete energiasäästlikkust, toetades uuenduslikke lahendusi. Eesmärk on kaasata 30 ettevõtet aastaks 2018, 150 ettevõtet aastaks 2020 ja 300 ettevõtet aastaks 2022. Arvutuslik energiasääst tulevikus on:

2015: 6 GWh

2016: 19 GWh

2017: 32 GWh

2018: 45 GWh

2019: 134 GWh

2020: 223 GWh

Investeeringute kogusumma on 90–100 miljonit eurot perioodil 2014-2022³.

³ vt 2. artikli teadet „Energiatõhususe direktiivi elluviimise võimaluste analüüs 2012/27/EL

Lahtiütlus

Autorid vastutavad ainuisikuliselt käesoleva trükise sisu eest. See ei kajasta tingimata Euroopa Liidu seisukohti. Ei FASME ega Euroopa Komisjon ei vastuta trükise sisu võimaliku kasutuse eest. Siin tehtud analüüs põhineb peaaegu täielikult Riiklikel energiatõhususe tegevuskavades sisalduval infol. Seega võis madal hinnang mistahes analüüsitud kriteeriumile tuleneda ka riikliku energiatõhususe tegevuskava puudulikust infost. Lisaks konsulteeriti raportite analüüsimisel mõnede riikide kohalike ekspertidega. Kuid iga riigiraporti kohta polnud eksperti saadaval ning täielik poliitikate ja meetmete analüüs oli võimalik vaid üksikute raportite puhul. Antud hinnangu eesmärgiks ei ole täieliku ülevaate andmine liikmesriikide poliitikast, vaid keskendumine iga üksiku liikmesriigi tingimustele.

Projekt

Energiatõhususe jälgimise projekti Energy Efficiency Watch eesmärgiks on hõlbustada energiatõhususe direktiivi elluviimist ning sellega seotud poliitikate rakendamist, nagu ehitiste energiatõhususe direktiiv ja Ökodesaini direktiiv, nii piirkondlikul kui ka lokaalsel tasandil. Käesolev riigiraport näitab riikliku energiatõhususe poliitikate elluviimisel tehtud edusamme, võttes aluseks riiklikud energiatõhususe tegevuskavad ja ulatusliku, kogu ELi hõlmava ekspertuuringu.

www.energy-efficiency-watch.org

Autorid

Stefan Thomas, Felix Suerkemper, Thomas Adisorn, Dorothea Hauptstock, Carolin Schäfer-Sparenberg, Lena Tholen, Florin Vondung (Wuppertali Instituut)

Daniel Becker, Lucie Tesniere, Charles Bourgault, Sonja Förster (Ecofys)

Christiane Egger (OÖ Energiesparverband)

kaasautorid

Reinhold Priewasser (University of Linz), Nils Borg (eceee), Dominique Bourges (Fedarene), Peter Schilken (Energy Cities)

Lühendite loend

EE – Energy Efficiency (energiatõhusus), **EED** – Energy Efficiency Directive (energiatõhususe direktiiv), **EPC** – Energy Performance Certificates (energiatõhususe sertifikaadid), **EPBD** – Energy Performance of Buildings Directive (ehitiste energiatõhususe direktiiv), **ESCO** – Energy Service Company (energiateenustega tegelevad ettevõtted), **EL** – Euroopa Liit, **EEW** – Energy Efficiency Watch (energiatõhususe jälgimine), **MEPS** – Minimum Energy Performance Standards (energiatõhususe miinimumstandardid), **MURE** – Mesures d’Utilisation Rationelle de l’Energie (energia ratsionaalse kasutamise meetmed), **NEEAP** – National Energy Efficiency Action Plan (riiklik energiatõhususe tegevuskava), **nZEB** – nearly Zero Energy Buildings (liginullenergiahooned), **R&D** – Research and Development (uurimis- ja arendustegevus)